

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2016

VICTOR KAPITONOV

PERSECUTIONS IN RUSSIA

 ÖSTGRUPPEN
för demokrati och mänskliga rättigheter

Arrested, fined (3500 €) for reading aloud the Constitution outside the State Duma

SEMASHKIN

 ÖSTGRUPPEN

Cellist charged with "Organizing a rally" for a street performing, fined 140 €

ETT HÄNDELSERIKT ÅR

Östgruppens verksamhet har under 2016 fortsatt med samma huvudsakliga inriktning som tidigare. Jämte ett kontinuerligt arbete för att stötta människorättsförsvarare i Östeuropa har vi bildat opinion och spridit information i Sverige och EU om människorättssituationen i våra fokusländer.

Vi har under det gångna året bedrivit ett omfattande informationsarbete kring situationen i Belarus och Ryssland. Därmed har vi också upprätthållit vår ställning som en av Sveriges ledande aktörer i frågor som rör demokrati och mänskliga rättigheter i Östeuropa, med omfattande kompetens samlad hos både anställd personal och ideella medlemmar.

Genom seminariearrangemang, nätbaserade informationsresurser, stödmanifestationer, debattartiklar och annan medverkan i svenska och internationella massmedier har vi fortsatt uppmärksamma förtrycket i Belarus.

Vår roll som opinionsbildare är på detta område stark och vi har varit centralt involverade i de Belarusrelaterade diskussioner som förts i Sverige under året. Särskilt fokus har riktats på EU:s Belaruspolitik, inte minst frågan om sanktioner mot de belarusiska statstjänstemän som bär ansvar för grova människorättsbrott. Vi lyckades tyvärr inte förhindra att EU upphävde nästan alla de aktuella sanktionerna i februari 2016. Men vi lyckades föra upp människorättssituationen på den politiska agendan i samband med att besluten togs, och bidrog med vårt påverkansarbete till att Sveriges regering inom EU motsatte sig ett upphävande av sanktionerna.

I princip samtliga våra aktiviteter med koppling till Belarus uppmärksammas i oberoende

NÅGRA RESULTAT AV ÖSTGRUPPENS ARBETE 2016:

- Sveriges regering meddelade offentligt att man motsatte sig ett upphävande av EU:s sanktioner mot belarusiska statstjänstemän med ansvar för människorättsbrott. Stora delar av det faktamaterial som låg till grund för den svenska politiska diskussionen kring denna fråga hade sitt ursprung i Östgruppens informationsarbete.
- Sveriges riksdag ställde sig enhälligt bakom ett förslag om att öka det svenska ekonomiska stödet till människorättsorganisationer i Ryssland. Regeringen höjde senare också det aktuella anslaget i samband med att man presenterade sin budgetproposition.
- SVT följde vår uppmaning att komplettera visningen av en kontroversiell och i vissa avseenden vilseledande dokumentär om Ukraina med ett nyanserat studiosamtal.
- Intresserade medlemmar fick möjlighet att lära sig mer om situationen i Georgien genom en studieresa som en ideell arbetsgrupp arrangerade.
- Våra kollegor i Östeuropa fick stöd i sitt viktiga människorättsarbete.
- Ryska och belarusiska människorättsförsvarare gjorde sig hörda i Sverige genom seminarier och andra offentliga arrangemang.

belarusisk press, och möter allt som oftast stor uppskattning hos landets demokratiörelse.

På motsvarande sätt har vi under 2016 varit en närvarande röst i samhällsdebatten om utvecklingen i Ryssland. Vi har fortsatt att uppmärksamma de ryska människorättsförvararnas utsatta situation, och den repression som de utsätts för av landets myndigheter. Vi har också stöttat politiska fångar i Ryssland via olika aktioner och aktiviteter. Genom välbesökta seminariearrangemang har vi hjälpt företrädare för den ryska demokratiörelsen att nå ut med sitt budskap till en svensk publik. Vårt arrangemang Rysslandsdagarna lockade många åhörare till intressanta diskussioner och samtal med medverkan av mycket namnkunniga ryska experter. I samband med Rysslandsdagarna uppmärksammade vi också den svåra människorättsituationen på Krim.

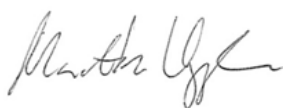
Vad gäller vårt påverkansarbete har vi under året vunnit gehör för vårt krav på ökat svenskt demokratistöd till Ryssland. En enig riksdag ställde sig i juni bakom förslag om höjda anslag till ryska människorättsorganisationer, något som också fick visst genomslag i regeringens budgetproposition.

Samtidigt som vi verkat som självständig opinionsbildare har vi också fortsatt samarbeta med andra aktörer i Sverige och Europa för att öka vår genomslagskraft och nå större målgrupper.

De senaste årens utveckling i Ukraina har lett till ett ökat intresse för detta land bland Östgruppens medlemmar, vilket också gett avtryck i föreningens verksamhet. Vi har under 2016 deltagit mer aktivt i det offentliga samtalet kring Ukraina, och även sökt vägar att genomföra konkreta aktiviteter på Ukraina-temat. Ett resultat av detta arbete är att vi fått ekonomiska möjligheter att arrangera Ukrainadagar i Stockholm under våren 2017.

Under våren 2016 genomfördes en så kallad systemrevision av Östgruppen, där föreningens interna styrnings- och kontrollfunktioner granskades. Revisionen utfördes av KPMG och resulterade i en rapport som gav oss mycket gott betyg, jämte ett antal rekommendationer med förslag på utvecklingsåtgärder. Under resten av året implementerade vi dessa rekommendationer och har till följd av denna process utvecklats till en starkare organisation.

På kommande sidor redogör vi mer detaljerat för vårt arbete och vad vi uppnått. Precis som tidigare har många aktiviteter kunnat genomföras tack vare våra ideellt engagerade medlemmar. Ett stort tack till er alla!

Martin Ugglå, ordförande, Östgruppen

KONTINUERLIG BEVAKNING AV MÄNNISKORÄTTSSITUATIONEN I BELARUS

Under 2016 fortsatte Östgruppen följa och reagera på utvecklingen på människorättsområdet i Belarus. Vi uppmärksammade konkreta brott mot de mänskliga rättigheterna och spred information till såväl allmänhet som professionellt verksamma aktörer i Sverige. Vi analyserade händelseutvecklingen och bildade opinion med utgångspunkt i denna analys. Huvudsakligen har detta skett genom publicistisk verksamhet, jämte medverkan i seminarier och intressentmöten, i såväl egen som andras regi.

Människorättsituationen i Belarus förblev svår under 2016. Några systematiska förbättringar har inte ägt rum, och repressionen mot olikstänkande fortsatte enligt samma mönster som tidigare. Den ”mjukare” taktik som kunde noteras redan 2015, där demonstranter som utnyttjar sin rätt till mötesfrihet bötfälls istället för att fängslas, tillämpades konsekvent under året. Värt att notera är dock att de aktuella bötesstraffen för många berörda är mycket kännbara och ibland åtföljs av utmätning och konfiskering av egendom.

Det parlamentsval som genomfördes i september präglades av omfattande valfusk. I enlighet med

det officiella valresultatet tog två oppositionspolitiker plats i parlamentet. Oberoende bedömare är dock överens om att dessa personer blev tillsatta av regimen i likhet med övriga ledamöter, primärt i syfte att ge sken av ett demokratiskt ”framsteg” inför EU.

Dödsstraffet tillämpades aktivt och fyra personer avrättades under året.

Precis som tidigare vägrade de belarusiska myndigheterna konsekvent att samarbeta med de FN-organ som påtalat regimen övergrepp mot de mänskliga rättigheterna. FN:s specialrapportör släpptes inte in i landet, och regimen fortsatte ignorera fällande domslut från FN:s människorättskommitté, trots att man är skyldig att verkställa dessa.

Belarus regim antog 2016 en handlingsplan för de kommande tre åren rörande mänskliga rättigheter. Inhemska människorättsförsvarare välkomnade planen men konstaterade samtidigt att den var mycket vagt formulerad och undlät att behandla flera aktuella frågor, bland annat den inskränkta mötesfriheten.

Martin Ugglå deltar i riksdagsseminarium i oktober

SVERIGES OCH EU:S BELARUSPOLITIK

Sverige och EU gick i februari 2016 vidare med den normaliseringspolitik gentemot den belarusiska regimen som inletts 2015. I praktiken innebar det att den värdebaserade Belaruspolitik som tidigare varit förhärskande nu ersatts av en pragmatisk politik byggd på geopolitiska överväganden, där man från EU:s sida hoppas kunna motverka ryskt inflytande över Belarus genom en förbättrad relation med landets regim.

Sålunda hävdades slutgiltigt de riktade sanktioner mot belarusiska statstjänstemän som gjort sig skyldiga till människorättsbrott (redan hösten 2015 hade tillämpningen av dessa sanktioner frysts), inklusive president Lukasjenka. Enda undantaget rör fyra personer som misstänks för inblandning i politiskt motiverade mord på regimkritiker åren 1999-2000.

Östgruppen verkade för att sanktionspolitiken skulle behållas, eftersom den belarusiska regimen inte tillgodosatt de krav som en gång gav upphov till sanktionerna. Vi lyckades därvid få Sveriges regering att inom EU förespråka ett bevarande av de frysta sanktionerna, och även offentliggöra detta ställningstagande. Tyvärr var det inte tillräckligt för att påverka EU:s beslut i önskvärd riktning.

Under resten av året fortsatte Östgruppen sitt aktiva engagemang i frågan om Sveriges och EU:s Belaruspolitik. Strax efter det förfuskade parlamentsvalet i september medverkade vår ordförande i ett seminarium i Sveriges riksdag, varvid han underströk vikten av att stödja landets demokratiska krafter istället för att engagera sig i samarbeten med Lukasjenkaregimen.

Östgruppen försökte också få Sveriges regering att agera mot bakgrund av den belarusiska regimens ovilja att samarbeta med FN. I en debattartikel uppmanade vi till exempel regeringen att utnyttja den möjlighet som finns att anmäla ett land som inte respekterar beslut från FN:s människorättskommitté.

Upsala Nya Tidning

99 Terrorn mot Ryssland Lederlaggen

Nyheter Sport Kultur & Nöje Åsikt Ekonomi Leva Mat Familj Omvärld UNT TV Bostadsguiden Arkiv

SENASTE NYTT 10:21 Osthämmer pantar mest i länet | 10:17 Fuskanklagad student stängdes av | 10:00 Serbien och EU in

Diktator. Sverige kan anmäla Belarus för dess vägran att respektera människorättskommitténs beslut, skriver Martin Uggla. | Bild: Sergei Grits

Anmäl Vitryssland

ÖVRIG OPINIONSBLDNING

Östgruppen uppmärksammade och kritiserade att ett svenskt veteranhockeylag deltog i den belarusiska regimens traditionella nyårsturnering, ett evenemang med tydliga propagandasäften. De svenska deltagarna lät sig tyvärr utnyttjas i den belarusiska propagandan, och vår kritik väckte viss resonans även i svenska massmedier.

RAPPORT OM BELARUS

I rapporten "Lukanomics – diktaturens ekonomi" berättade vi om hur det auktoritära styret i Belarus även präglar ekonomin och arbetslivet. Rapporten kan beställas från vårt kansli eller läsas på vår hemsida.

MASSMEDIEAKTIVITET

Under året har Östgruppen publicerat en debattartikel och skickat ut fem pressmeddelanden rörande Belarus. Vi har också i hög grad använt sociala medier, särskilt Facebook och Twitter, för att nå ut med Belarusrelaterad information. I oberoende belarusisk press har Östgruppens verksamhet precis som tidigare år uppmärksammats, bland annat via intervjuer och omnämningen i de mest centrala belarusiska nyhetsmedierna, t.ex. Radio Svaboda och Chartyja 97.

BELARUSBLOGGEN OCH FOKUS VITRYSSLAND

Sedan 2009 driver Martin Uggla Belarusbloggen (vitryssland.wordpress.com). Bloggen har fortsatt fungerat som ett viktigt redskap för informationspridning och opinionsbildning om samhällsutvecklingen i Belarus. Under 2016 publicerades 30 inlägg på bloggen.

Medan Belarusbloggen har en personlig och ofta värderande ton är Fokus Vitryssland – publicerad i form av en nättidskrift på adressen www.fokusvitryssland.se – mer renodlat nyhetsorienterad. Information om aktuella händelser med koppling till mänskliga rättigheter i Belarus sprids på så sätt till en svensk publik

med intresse för landet.

Under början av året präglades Fokus Vitryssland mycket av marknadshandlarnas omfattande protester mot ett presidentdekret. Ett annat återkommande tema var det pågående tövädret mellan EU och regimen, där krav på mänskliga rättigheter riskerar att tonas ned på grund av geopolitiska chanstagningar. Som alltid hade vår rapportering ett särskilt fokus på det förföljda civilsamhället. Mot slutet av året inleddes ett arbete för att samla alla våra nyheter och kommentarer till en ny portal med arbetsnamnet iost.nu. Totalt publicerades 78 artiklar under året.

Konsert med Natallja Kunitskaja, alias "Mustilde"
Foto: Anders Mattsson

BELARUSDAGARNA

Östgruppens Belarusdagar hölls den 12-14 april. Vi inledde traditionsenligt med "Belarus Underground" - ett koncept som kombinerar samtal och musik. Arrangemanget hölls på Teater Giljotin och kvällens stjärna var den hyllade belarusiska elektronikprinsessan Natallja Kunitskaja, alias "Mustelide". I samtalet innan konserten med Mustelide diskuterades samtida kultur i Minsk, och villkoren för alternativa kulturyttringar i en miljö vanligtvis associerad med auktoritär kontroll. Utöver Natallja Kunitskaja deltog historikern och statsvetaren Imke Hansen från tyska människorättsorganisationen Libereco, och Iryna Vidanava, grundare och chef för det belarusiska urbana e-magazinet Citydog.by i samtalet.

Dagen därpå höll vi i ett heldagsseminarium på det Kungliga Myntkabinettet, "Belarus: Second hand future? Andrej Aljaksandrau, biträdande chef för den belarusiska nyhetsagenturen BelaPAN och Iryna Vidanava inledde med ett pass om digitala medier i Belarus och ryska mediala manövrar på belarusiskt territorium. Därefter diskuterade det belarusiska Människorättscentret Vjasnas ordförande Ales Bjaljatski och Martin Hagström, Sveriges ambassadör för det Östliga Partnerskapet, relationerna mellan Belarus och EU, i ljuset av de nyligen hävda sanktionerna. Efter lunch hölls en avslutande session under vilken Andrej Zavalej berättade om hbtq-nätverket MakeOUTs verksamhet och Raisa Michailovskaja om det belarusiska centret för dokumentation, som hon förestår.

Under förmiddagen den avslutande dagen höll vi i ett seminarium på ABF: ”Vad kan EU och OSSE göra för Belarus?”. Medverkade gjorde Östgruppens ordförande Martin Ugglå, Vjasnas ordförande Ales Bjaljatski, Petra Lärke, chef för Östeuropa på UD-EC, och Kent Härstedt, vice ordförande i OSSE:s parlamentariska församling och ansvarig för organisationens valobservationsmission i Belarus. På kvällen arrangerade vi filmvisning och samtal på Zita med anledning av Raisa Michailovskajas dokumentär ”the Gang”, om de ouppklarade politiska försvinnandena i Belarus under åren runt sekelskiftet.

Vi fick mycket positiv feedback från både deltagare och besökare, sammanlagt drygt 200 personer. I utvärderingen svarade mer än nittio procent att de var positiva eller mycket positiva till de arrangemang de besökt. Mediauppmärksamheten var också relativt bred med inslag i SR Kulturradion och TT-artikel publicerad i bland annat Aftonbladet, Svenska Dagbladet och Sydsvenska Dagbladet. Amnesty Press gjorde därtill ett längre reportage om dagarna. Även Radio Svaboda skrev en artikel om Belarusdagarna för läsare i Belarus.

Samtal under Belarus Underground
Foto: Anders Mattsson

KONTINUERLIG BEVAKNING AV MÄNNISKORÄTTSSITUATIONEN I RYSSLAND

Östgruppen har under 2016 bevakat människorättsituationen i Ryssland, där repressionen mot oliktankande blivit alltmer omfattande på senare år. Vi har spridit information och bildat opinion om övergrepp, med särskilt fokus på den utsatta situationen för landets oberoende civilsamhälle. Huvudsakligen har detta skett genom publicistisk verksamhet, jämte medverkan i seminarier och intressentmöten, i såväl egen som andras regi, samt genom kontinuerligt påverkansarbete riktat till ansvariga politiker och tjänstemän.

Ryska myndigheter har fortsatt trakassera landets oberoende civilsamhälle, bland annat med den så kallade agentlagen, som innebär att alla ideella organisationer som verkar politiskt och tar emot finansiering från utlandet är skyldigt att registrera sig som ”utländsk agent”. Syftet med lagen är i första hand att smutskasta och misskreditera de organisationer som verkar för demokrati och mänskliga rättigheter.

Rättsväsendet fortsatte uppvisa allvarliga brister. I slutet av året betraktades ett hundratal personer som politiska fångar av den ansedda människorättsorganisationen Memorial. Östgruppen har uppmärksammat förekomsten av politiska fångar i Ryssland på olika sätt, bland annat genom en manifestation i Stockholm i samband med Rysslandsdagarna. Vi har också genomfört en brevskrivningskampanj till stöd för de politiska fångarna.

Situationen i Norra Kaukasus präglades under året av grava människorättsbrott och allvarliga trakasserier samt attacker mot dem som dokumenterade och uppmärksammade övergreppen.

SVERIGES DEMOKRATISTÖD TILL RYSSLAND

Östgruppens arbete för ett ökat svenskt demokratistöd till Ryssland fortsatte under 2016. Glädjande nog kunde vi konstatera att våra krav vinner allt mer stöd hos svenska politiker. Sveriges riksdag biföll till exempel enhälligt ett betänkande från utrikesutskottet, där man bland annat föreslagit ett vidgat stöd till människorättsorganisationer i Ryssland. I regeringens budgetproposition inför 2017 höjdes också anslaget, om än inte lika mycket som vi krävt.

Riksdagskammaren

MASSMEDIEAKTIVITET

Under året har Östgruppen skickat ut fem pressmeddelanden rörande Ryssland. Vi har även på andra sätt agerat för att sprida information till svenska journalister. Vi har också i hög grad använt sociala medier, särskilt Facebook och Twitter, för att nå ut med Rysslandsrelaterad information.

FOKUS RYSSLAND OCH RYSKA RÄTTIGHETER

Vi fortsatte att rapportera om människorättsutvecklingen på vår nyhetssida Fokus Ryssland och kommentera den på vår bloggsida Ryska rättigheter. Inte minst tog vi upp det krympande utrymmet för civilsamhällets organisationer. Andra exempel på nyheter under året var tortyren

av den politiske fången Ildar Dadin och hot och våld kopplat till Kadyrovregimen i Tjetjenien. Bland annat överfölls den svenska korrespondenten Maria Persson Löfgren tillsammans med människorättsförfvarare vid gränsen mellan Tjetjenien och Ingusjien.

MULTIMEDIAMATERIAL

Från maj till december 2016 pågick ett multimedia projekt – en fotoblogg ”MRkamera: focus on human rights in Russia”. Fyra människorättsförfvarare från olika delar av Ryssland berättade om sitt dagliga arbete i vår fotoblogg: <https://mrkamera.org/>

Varje vecka publicerades 1-2 bilder med beskrivande text, som de fyra deltagarna i projektet skickade till Östgruppen. Vårt mål var att genom en personlig situation, med hjälp av aktivisternas perspektiv visa hur svårigheterna de möter i sitt arbete ökar samt visa situationen

för de mänskliga rättigheterna för den svenska publiken. I bloggen användes det engelska språket eftersom vi är övertygade om att det hjälper att nå en bredare publik och hitta läsare inte bara i Sverige utan även utomlands.

”MRkamera: focus on human rights in Russia” lyfter frågor så som rättigheter för HBT-personer, miljöfrågor, jämställdhet, men vi vill först och främst visa människor som är entusiastiskt engagerade i sitt arbete och kämpar för mänskliga rättigheter.

KONTAKTSEMINARIUM

Den 2:a mars samarrangerade vi ett seminarium om svenska kontakter med Ryssland på ABF tillsammans med Svenska Institutet, Civil Rights Defenders, Sällskapet, ABF, SILC, Palmecenter och OSSE-nätverket. Talare var Benedicte Berner, Stefan Gullgren, Olof Kleberg och Olle Wästberg. Seminariets syfte var att försöka hitta sätt att stärka kontakterna med ryssar, framförallt genom samarbeten mellan civilsamhället och diverse utbytesprogram.

SEMINARIER OM ANTI-KORRUPTIONSARBETE

Den 10-12 maj gästades Östgruppen av den ryska journalisten Andrej Kalich som leder expertgruppen i anti-korruption inom det rysk-europeiska civilsamhällesforumet som även Östgruppen är medlemmar i. Under Andrejs besök genomförde vi två seminarier på temat antikorrupktion. Det första var ett kvällsseminarium på Svenska Institutet som handlade om kopplingen mellan mänskliga rättigheter och korruption. Det andra seminariet handlade om den gränsöverskridande korruptionen mellan Ryssland och Europa. I det samtalet deltog förutom Andrej även Birgitta Nygren, antikorrupktionsexpert vid Transparency International, Sverige. Vid dessa seminarier delade vi även ut antikorrupktionsexpertens rapporter till de besökande.

Andrej Kalich under seminarium om anti-korrupktionarbete
Foto: Anders Mattsson

Seminarium på UI med Nikolaj Rybakov och Amanda Valentin
Foto: Anders Mattsson

RYSSLANDSDAGARNA

Årets Rysslandsdagar hölls mellan 17-20 oktober och behandlade allt från den ryska rättssäkerheten till människorättssituationen i Tjetjenien och på Krim. Vi gästades bland annat av journalisten Anna Nemtsova, den ryske oppositionsledaren Nikolaj Rybakov, människorättsförsvararen Tamila Tasjeva och människorättsadvokaten Dmitrij Dinze. Vi höll ett inledande seminarium på Utrikespolitiska Institutet med Nikolaj om det ryska valet och oppositionens möjligheter och svårigheter. Samma dag höll vi en filmvisning om krimtatarerna med ett efterföljande samtal om människorättsläget på Krim med Tamila. Under heldagsseminariet på Medelhavsmuseet så lyfte vi återigen frågan om höstens parlamentsval i ett panelsamtal tillsammans med Silc, vilket möjliggjorde en stor panel med tre inbjudna gäster från valövervakningsorganisationen Golos. Under dagen höll vi också seminarier om Krim, Tjetjenien och det ryska rättsväsendet. Under dagen genomförde vi också en mindre kampanj till stöd för de ryska politiska fångarna och samlade in vykort till dem. Dagen efter höll vi också en demonstration för att uppmärksamma svenskarna på att det finns politiska fångar i Ryssland och samlade även då in hälsningar till dem. Rysslandsdagarna avslutades med ryskt mingel på Global Bar där Anna Nemtsova, Martin Kragh och Fredrik Wadström samtalande om oberoende media i Ryssland.

BOKMÄSSAN I GÖTEBORG

Östgruppen deltog på Bokmässan den 22-25 september 2016 med en färsk rapport, "Lukanomics", och ett gediget program med 13 seminarier/samtal och 11 medverkande.

Våra huvudgäster var den ryske oppositionspolitikern Ilja Jasjin, och den belarusiska journalisten Adarija Husjtyn. Vi höll även ett större seminarium med en av årets mer omtalade profiler på mässan - den ukrainsk-brittiske journalisten Peter Pomerantsev, författare till bästsäljaren "Ingenting är sant och allting är möjligt: det nya Rysslands surrealistiska själ". Övriga medverkande var den belarusiske författaren Viktor Martsinovitj, Sveriges kulturråd i Moskva Stefan Ingvarsson, Statsvetaren och författaren Stefan Olsson, journalisten och författaren Kalle Kniivilä, Union to unions chef Kristina Henschen och litteraturvetaren och författaren Ebba Witt-Brattström.

Från vänster: Jon Fridholm (Östgruppen), Kalle Kniivilä, Adarija Husjtyn, Ilja Jasjin, Malin Podlevskikh Carlström (tolk), Peter Pomerantsev.

De seminarier och samtal vi arrangerade besöktes av mer än 300 personer. Fem av dem hölls på på Internationella torgets stora och lilla scen, och ett i en av mässans större seminariesalar. Övriga samtal var av ett småskaligt format som vi kallade "TEA-talks – samtal över samovaren". Till varje sådant samtal hade vi bjudit in en gäst som åhörarna själva fritt kunde ställa sina frågor till, över en kopp te.

Vi samtalade därutöver med besökare i vår monter. Många gjorde dessutom det personlighetstest som vi utformat för Bokmässans gäster, med hjälp av vilket vi med glimten i ögat avgjorde om personerna ifråga löpte risk att bli till ”troll” i propagandans tjänst. Vår ”Röstomat” drog också till sig förbipasserandes uppmärksamhet. Den illustrerade valfusket i Ryssland och Belarus genom att ställa besökaren inför tre valmöjligheter men endast möjliggöra en röst på det ”rätta” alternativet. Många fotograferade och delade röstomaten. Ilja Jasjin spelade in en video som illustrerade hur Röstomaten fungerar och lade upp på sociala medier. Klippet blev snabbt viralt, delades av många personer och fick mängder av positiva kommentarer. Fler än 20 000 personer såg klippet och flera internationella nyhetsmedier plockade upp tråden och publicerade notiser om att man på Bokmässan i Göteborg placerat en installation som drev med valen i Ryssland.

Ilja Jasjin gör tummen upp för Östgruppens röstomat!

SEMINARIER

Vi arrangerade möten och seminarier på tema Shrinking Civic Space den 16-17 november, med specifikt fokus på Ryssland och Belarus. Arrangemanget ersatte MR-dagarna som vi i vanliga fall brukar delta i under denna tid på året. Våra huvudgäster var Jurij Dzjibladze (Centrum för demokratiutveckling och mänskliga rättigheter) och Olga Zacharova (Freedom Files/ Ecoreporter.ru) från Ryssland samt Olga Smolianko (Centrum för rättslig omvandling) från Belarus. Därtill deltog Agneta Gunnarsson, journalist och författare till rapporten ”Krympande utrymme för det civila samhället”, i programmet. På kvällen den 16 november bjöd vi in till ett samtal i Solidaritetshusets bibliotek, ”Ordet är ditt”, med Jurij Dzjibladze, Olga Zacharova och Olga Smolianko. Det var ett öppet samtal om utvecklingen i Ryssland och Belarus med ett specifikt fokus på föreningsfrihetsfrågor. Dagen därpå arrangerade vi ett välbesökt frukostseminarium på Medelhavsmuseet, ”Hoten mot det civila samhället”, med Jurij Dzjibladze, Olga Smolianko och Agneta Gunnarsson. Agneta öppnade med en redogörelse om generella tendenser och civilsamhällets ökade utsatthet globalt, medan Olga Smolianko och Jurij Dzjibladze fokuserade på situationen i sina respektive länder.

DEMONSTRATION FÖR POLITISKA FÅNGAR I AZERBAJDZJAN

Den 27:e maj arrangerade Östgruppen och Amnesty en gemensam manifestation till stöd för den då fängslade journalisten Khadija Ismajilova från Azerbajdzjan. Manifestationen var en del av en internationell kampanj för hennes frigivning och folk samlades över hela jorden för att uppmärksamma hennes fall.

Dagen innan manifestationen hölls, så frigavs dock Khadija oväntat, något som gjorde att vi fick förändra manifestationen och dess innehåll en del. Vi samlades dock som planerat, firade hennes frigivning, och krävde frihet för övriga politiska fångar i Azerbajdzjan istället.

Demonstration för de politiska fångarna i Azerbajdzjan

FOKUS TJETJENIEN

För att uppmärksamma det rådande människorättsläget i Tjetjenien och det skräckvälde som råder där arrangerade vi under året två seminarier på temat. Under Bokmässan arrangerade vi ett seminarium om Tjetjenien med den ryska oppositionspolitikern Ilja Jasjin som vi bjudit in för att delta i flertalet seminarier. Ilja presenterade då sin uppmärksammade rapport om Tjetjeniens fruktade diktator Ramzan Kadyrov ”Ett hot mot rikets säkerhet”. Vi arrangerade också ett seminarium om människorättsituationen i Tjetjenien under Rysslandsdagarna med journalisten Anna Nemtsova och FOI-medarbetaren Carolina Vendil Palin. I samband med det seminariet samlade vi också in namnunderskrifter till stöd för den nyligen fängslade tjetjenska journalisten Zhalaudi Geriev.

Anna Nemtsova under Rysslandsdagarna
Foto: Anders Mattsson

FOTOUTSTÄLLNING OM DAGESTAN

I början på december gästades vi av människorättsförfvararen Zakir Magomedov från Dagestan som arbetar för organisationen Dagestans Mödrar och är grundare av webb-magazinet Daptar som skriver om kvinnors rättigheter i Norra Kaukasus. Zakir var inbjuden till Stockholm för att delta i vernissagen av Maria Turtjenkovas fotoutställning "Hidden War in the land of mountains" som på Östgruppens initiativ visades under december-februari på Hotell Lydmar. Även Maria Turtjenkova var inbjuden till Stockholm och vid den välbesökta vernissagen deltog de båda i ett samtal om kvinnors rättigheter i Dagestan. I samband med deras besök arrangerade vi också ett frukostseminarium tillsammans med Civil Rights Defenders om den allmänna människorättssituationen i Dagestan där Zakir var huvudtalare, samt ett informellt medlemsmöte där medlemmarna fick en chans att bekanta sig med de båda.

Zakir Magomedov och Maria Turtjenkova
Foto: Anders Mattsson

SEMINARIUM OM ÖSTRA UKRAINA

I januari arrangerade vi ett seminarium på Sensus om människorättssituationen i det krigsdrabbade Östra Ukraina med den ukrainska människorättsförsvararen Pavlo Lysianskyi från organisationen Östra Människorättsgruppen, baserad i Luhansk. Under kvällen berättade Pavlo om såväl den dagsaktuella situationen i regionen utifrån ett människorättsperspektiv, samt hans egna erfarenheter av att försvara mänskliga rättigheter mitt i en väpnad konflikt. Under hans Sverigebesök deltog han även i ett större seminarium arrangerat av bland annat Östgruppen och Forum Syd om antidiskrimineringsfrågor.

UTSTÄLLNING OM ÖSTRA UKRAINAS HISTORIA

Den 20:e januari visade vi utställningen ”Labor, Exhaustion and Success. Company Towns in Donbas”, skapad av Volodymyr Kulikov, historiker från Charkiv. Volodymyr var vid tillfället gästforskare vid Uppsala Centrum för Rysslandsstudier och besökte oss för att berätta om sin utställning och forskning och svara på frågan om det möjligen går att hitta historiska rötter till varför samhällena i Donbas ser ut som de gör idag.

UKRAINADOKUMENTÄR PÅ SVT

Vi ställde oss i april bakom ett öppet brev från flera organisationer till SVT:s dokumentärredaktion angående den planerade visningen av filmen Ukraina – revolutionens mörka sida. Eftersom filmen är vilseledande på flera punkter uttryckte vi synpunkten att den inte borde visas utan anslutande diskussion där just tveksamma teser kunde bemötas och diskuteras. Inom ramen för den offentliga diskussionen kring filmen publicerade vi också en debattartikel i Aftonbladet. Fleura andra namnkunniga personer reagerade också på den planerade visningen, och i slutänden lyssnade SVT på kritiken och beslöt sig för att agera helt i enlighet med vårt förslag.

FILMVISNING OCH SEMINARIUM OM MÄNNISKORÄTTSLÄGET PÅ KRIM

Till Rysslandsdagarna hade vi bjudit in den krimtatariska aktivisten Tamila Tasjeva från organisationen KrimSoS för att tala om de ryska människorättsövergreppen på Krim. Kvällen den 17:e oktober visade vi filmen "A struggle for home" om Krimtatarernas historia, följt av

ett samtal med Tamila om hur människorättssituationen på Krim ser ut idag och vad kan vi i Sverige göra för att hjälpa dem i arbetet med att förändra det rådande läget. Under hennes Sverigesbesök deltog Tamila även i ett dagsseminarium om läget på Krim.

Samtal med Tamila Tasjeva efter filmvisningen

SEMINARIER OM FEMINISM OCH HBTQ

Under 2016 hade vi glädjen att samarrangera två seminarier om civilsamhället i Centralasien tillsammans med Centralasiengrupporna. Temat för seminarierna som hölls i maj och november var HBTQ och feminism, och vid bägge tillfällena var aktivister från regionen inbjudna som föreläsare.

ÅRSMÖTE

Den 25 april hölls Östgruppens årsmöte i Solidaritetshuset i Stockholm. Dagen inleddes med sedvanliga årsmötesförhandlingar. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet och val förrättades. Vidare beslutades om bibehållna medlemsavgifter för 2017: 200 kr för helbetalande och 150 kr för pensionärer, studerande och arbetsökande.

Därefter serverades georgisk lunchmat, varpå den estländsk-georgiska filmen Mandarinodlaren visades för årsmötesdeltagarna.

På årsmötet passade vi också på att fira Vjasna, det belarusiska människorättscentret, som fyllde 20 år!

STYRELSE

Styrelsen har under 2016 haft sju möten, samt ett kortare möte i samband med årsmötet. Mellan mötena har styrelsen fattat beslut via sin e-postlista.

Den 3-4 september hade styrelsen och personalen en gemensam upptaktshelg på Svenska kyrkans konferensgård i Breidagård utanför Uppsala. Då diskuterades bland annat föreningens informations- och påverkansarbete. Vi följde också gemensamt upp den systemrevision av Östgruppen som gjorts under våren. Dessutom utarbetades förslag till verksamhetsplan för 2017 och 2018 i tematiska arbetsgrupper.

VERKSAMHETSSTÖD

För 2016 beviljades Östgruppen ett verksamhetsstöd från Folke Bernadotteakademien på 300 000 kronor, samma belopp som föregående år. Verksamhetsstödet har liksom tidigare gett oss möjlighet att ha en organisationssamordnare anställd, under året uppgick tjänstgöringsgraden till cirka 50 %. Organisationssamordnarens roll är främst att fungera som en sammanhållande länk i organisationen. Arbetsuppgifterna har bland annat bestått av att stödja och koordinera det ideella arbetet och styrelsearbetet, sköta kommunikation med medlemmar, andra organisationer och en intresserad allmänhet, samt att ansvara för viss löpande administration.

Tjänsten har under året delats mellan huvudsakligen Maria Hamberg och Olga Lännevall Fedorina. Verksamhetsstödet har dessutom bekostat vissa medlemsaktiviteter som till exempel Café Östgruppen, bidrag till medlemsresan till Georgien och delar av ovan nämnda upptaktshelg för styrelse och personal. Stödet har också finansierat Östgruppens medlemsavgift till vår arbetsgivarorganisation Idea och teknisk hjälp samt viss IT-support. I oktober lämnades en ny ansökan in till Folke Bernadotteakademien om verksamhetsstöd för år 2017, vilken senare också den beviljades med 300 000 kronor.

KANSLIET

Under året har totalt elva personer arbetat på Östgruppens kansli. Ett par längre sjukskrivningar medförde flera omdisponeringar av personalstyrkan, bland annat har Martin Ugglå gått in som tillförordnad kanslichef under året. Två nya personer anställdes 2016: Samvel Atabekyan (som fungerade som projektledare under ett par månader på hösten) och Fred Ugglå, som arbetar med support och utveckling på IT-området.

Övergripande personalfrågor och nyanställningar har skötts av en särskild arbetsgivargrupp där styrelseledamoten Nanna Holst och tf kanslichef Martin Ugglå samt personaladministratören Jennifer Sjöo ingått. Löpande ärenden har hanterats av Jennifer Sjöo och Martin Ugglå. Östgruppen är medlem i arbetsgivarorganisationen Idea och får därigenom ett stort stöd i arbetsgivarfrågor. Genom Idea är vi anslutna till Tjänstemannaavtalet mellan Unionen och Idea.

Personalen har haft två personaldagar, i juni och december, förutom den upptakt som genomfördes tillsammans med styrelsen. Vid personaldagarna har vi diskuterat aktuella frågor, utvärderat nuvarande verksamhetsperiod och planerat för den kommande, samt genomfört gemensamma aktiviteter.

Östgruppens kansli fanns under året i fyra kontorsrum i Solidaritetshuset, Tegelviksgatan 40 på Söder i Stockholm. I Solidaritetshuset finns också gemensamma utrymmen och service som vi delar med andra föreningar.

HEMSIDAN

Östgruppens hemsida är navet i våra digitala plattformar. Under 2016 har den uppdaterats löpande och därmed fungerat som en viktig informationsresurs för den som intresserar sig för vår verksamhet. Ett arbete med att förnya våra nyhetssidor och bloggar initierades och kommer att slutföras nästa år.

MEDLEMMAR

Vid årsskiftet 2016-2017 hade Östgruppen 133 medlemmar, att jämföra med 131 året dessförinnan. Medlemmarna är av största vikt för Östgruppen och de hjälper ofta till vid våra olika arrangemang, föreslår ämnen att ta upp och deltar aktivt i vår verksamhet. Under året har vi haft 4 medlemsmöten som vi till stora delar ägnat åt verksamhetsplanering samt vår kampanj för de politiska fångarna i Ryssland. Vid ett av medlemsmötena höll vi en introduktion i hur man skriver brev till politiska fångar utan att brevens innehåll ska förorsaka problem för dem, och efter det har medlemmarna själva fått författa brev till utvalda fångar. Många av medlemmarna har sedan också fått svar på sina brev. Vid medlemsmötena ges medlemmarna även möjlighet att bekanta sig med varandra, föreslå verksamhet vi bör bedriva, diskutera föreningens kommande arrangemang osv.

Liksom tidigare år har medlemmarna initierat och genomfört en studieresa i Östgruppens regi, men till egen kostnad. 2016 föll valet på Georgien, och i september åkte medlemmarna iväg på en resa bestående av möten med representanter för civilsamhället, EU och georgiska myndighetsföreträdare. Medlemmarna har även initierat två Café Östgruppen om Ukraina, som finns att läsa om under det kapitlet.

Vad gäller antalet anslutna till vår externa epostlista så fortsätter det att öka, och antalet anslutna till den var vid årsskiftet 401. Östgruppens facebookside hade vid årsskiftet 1280 följare, vilket är en ökning med 275 personer under 2016.

